

ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМ

THE CONCEPT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE AS A SUBJECT OF ENFORCEMENT OF REFORMS

Кочеров М.В., к.ю.н., старший викладач кафедри
адміністративного права

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Стаття присвячена питанням адміністративно-правового статусу Національної поліції України. Зазначається, що на підставі наукового аналізу, можна дати визначення правовому статусу як комплексній категорії з чіткою структурою, яка регулює взаємовідносини суб'єктів між собою, встановлюючи принципи та характер взаємодії суб'єктів суспільних відносин, та встановлює місце кожного суб'єкта, шляхом регулювання їх гарантій, прав та обов'язків, встановлює ступінь взаємодії між державою, суспільством та певною особою, забезпечуючи таким чином життєдіяльність соціального середовища в цілому.

Адміністративно-правовий статус Національної поліції можна визначити як загальнотеоретичну категорію, яка характеризує певне положення цього правоохоронного органу в державі. Досліджуючи адміністративно-правовий статус Національної поліції, необхідно підкреслити, що він обумовлений сферою суспільних відносин, пов'язаної з охороною і захистом прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, інтересів держави, встановленого громадського порядку управління, профілактики та попередження правопорушень тощо.

Загальний адміністративно-правовий статус Національної поліції, визначає становище поліції в системі органів публічної влади в цілому, так і в системі центральних органів виконавчої влади. Галузевий адміністративно-правовий статус Національної поліції характеризує правове положення поліції в певних правовідносинах (наприклад, як суб'єкта забезпечення публічного порядку та безпеки, як суб'єкта реалізації державної політики у визначених сферах тощо).

Ключові слова: *статус, адміністративно-правовий статус, поліція, Національна поліція, поняття*

The article is devoted to the issues of administrative and legal status of the National Police of Ukraine. It is noted that on the basis of scientific analysis, it is possible to define the legal status as a complex category with a clear structure that regulates the relationship of subjects, establishing the principles and nature of interaction of subjects of public relations, and establishes the place of each subject their guarantees, rights and responsibilities, establishes the degree of interaction between the state, society and a particular person, thus ensuring the viability of the social environment as a whole.

The administrative and legal status of the National Police can be defined as a general theoretical category that characterizes a certain position of this law enforcement agency in the state. Examining the administrative and legal status of the National Police, it should be emphasized that it is determined by the sphere of public relations related to the protection of the rights and legitimate interests of individuals and legal entities, the interests of the state, public order, prevention and prevention of offenses.

general administrative and legal status of the National Police, determines the position of the police in the system of public authorities as a whole and in the system of central executive bodies. The sectoral administrative and legal status of the National Police characterizes the legal status of the police in certain legal relations (for example, as a subject of public order and security, as a subject of state policy in certain areas, etc.).

Key words: *status, administrative and legal status, police, National police, concept.*

Постановка проблеми. Утвердження, охорона та захист прав і свобод людини є основним обов'язком держави. Для виконання зазначеного обов'язку створена та функціонує Національна поліція, яка є головним суб'єктом забезпечення публічного порядку та безпеки всередині держави.

Поліція є правоохоронним органом принципово нового типу, що обумовлює специфіку його адміністративно-правового статусу, зокрема, і як суб'єкта забезпечення публічної безпеки і порядку в державі. У зв'язку з цим, виникає необхідність у дослідженні особливостей адміністративно-правового статусу Національної поліції України як суб'єкта забезпечення публічної безпеки і порядку з метою визначення завдань, повноважень, гарантій та принципів діяльності поліції у цій сфері.

Стан наукових досліджень. Загальним питанням правового статусу окремих органів МВС України присвячено праці багатьох учених-адміністративістів: С.М. Алфьорова, М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, О.І. Безпалової, В.М. Гаращука, І.П. Голосніченка, С.М. Гусарова, О.Ю. Дрозда, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.В. Кузьменко, О.І. Остапенка, А.М. Подоляки, Т.О. Проценка, О.Ю. Синявської, В.В. Сокурєнка тощо. Праці зазначених дослідників становлять основу формування наукових підходів до аналізу проблем адміністративно-правового статусу різних суб'єктів. Однак, зважаючи на те, що система органів Національної поліції тільки проходить етап свого становлення та розвитку, відбуваються процеси реформ, змін форм та методів діяльності, тому окреслення особливостей її адміністративно-правового статусу є доволі актуальним питанням.

Теоретичне осмислення категорій, що характеризують правовий статус в юридичній науці завжди викликало посилені інтерес. Це пов'язано з тим, що кожен із учасників суспільних відносин характеризується певним статусом і Національна поліція України та її співробітники зокрема, не є виключенням із цього правила.

Метою статті є здійснення авторського дослідження змісту поняття «адміністративно-правовий статус Національної поліції» на підставі наукового аналізу існуючих положень в цій сфері.

Викладення основного матеріалу. На сьогодні існують різні позиції з приводу визначення змісту правового статусу. В науковій літературі проблемі визначення правового та адміністративно-правового статусу присвячено безліч наукових праць. Однак, необхідно констатувати, що незважаючи на окремі спільні риси даних категорій, які відмічають науковці майже одночасно, єдиної концепції щодо їх сутності та правової природи досі не вироблено.

У зв'язку з цим науковий інтерес представляє з'ясування особливостей адміністративно-правового статусу Національної поліції в сучасних умовах держави і реформування правоохоронної системи України. Дослідження цього питання ускладнюється відсутністю усталеного в юридичній науці розуміння не тільки змісту поняття «адміністративно-правовий статус органу державної влади», а й його структури. В даний час юридична наука також не виробила єдиного підходу до понять «статус», «правовий статус», «правове становище», які сьогодні часто вживаними як в нормативних актах, так і в науковій літературі.

С.В. Ківалов, кажучи про адміністративно-правовий статус центральних органів виконавчої влади, визначає його через їх функції, завдання, компетенцію [1, с. 96-99]. На думку Т.А. Коломоєць, адміністративно-правовий статус – це сукупність суб'єктивних прав і обов'язків, закріплених нормами адміністративного права за певним органом. У той же час обов'язковою ознакою набуття суб'єктом адміністративно-правового статусу є наявність у нього конкретних суб'єктивних прав і обов'язків, що реалізуються в рамках як адміністративних правовідносин, так і поза ними [2, с. 64]. С.Г. Стеценко визначає адміністративно-правовий статус як сукупність прав, обов'язків і гарантій їх реалізації, які визначені в нормативних актах [3, с. 90]. О.М. Федевич в дисертаційному дослідженні адміністративно-правовий статус органу виконавчої влади визначає його як комплекс його прав і обов'язків, які виражаються в адміністративній правосуб'єктності [4, с. 70-71]. О. О. Бандурки, визначає правовий статус органу державної влади як сукупність його повноважень юридично-владного характеру, реалізація яких забезпечує виконання покладених на нього завдань [5, с. 23].

Як цілком слушно зазначає Д.К. Карич, не можна отожднювати поняття адміністративно-правового статусу органу або підрозділу внутрішніх справ і адміністративно-правовий статус посадових осіб цих органів. Так, наприклад, А.П. Головін визначає адміністративно-правовий статус міліції громадської безпеки як врегульоване сукупністю норм адміністративного права її юридичне становище щодо реалізації компетенції апарату, служб і підрозділів з охорони правопорядку, забезпечення прав і свобод громадян і безпеки в суспільстві [6], а адміністративно-правовий статус працівника міліції громадської безпеки як зумовлену реально існуючими суспільними відносинами сукупність спеціальних юридичних прав, обов'язків і законних інтересів працівників, пов'язану із завданнями й функціями повсякденної службової діяльності та їхнім соціальним призначенням [7, с. 33].

З наведеного вище видно, що в науці адміністративного права адміністративно-правовий статус визначається як сукупність певних елементів, в основному в правах і обов'язках. Адміністративно-правовий статус Національної поліції також слід розглядати як системне явище, як сукупність елементів, які правами і обов'язками не обмежуються.

В науковій літературі також, використовуючи «системний підхід» до визначення поняття «правовий статус» зумовив виникнення його розуміння як явище, яке складається з двох рівнів: загального та спеціального. С. В. Шестаков вважає, що загальний правовий статус визначає юридичні властивості, якості, що є характерними для всіх інших статусів. Галузеві правові статуси конкретизують зміст загального статусу щодо конкретних видів правовідносин, які складаються в суспільстві [8, с. 13–14]. Наприклад, В.М. Василенко виділяє не тільки загальний і спеціальний статус, а також і галузеві і міжгалузеві. На думку цього вченого, вони співвідносяться із загальним правовим статусом як загальне і особливе [9, с. 38].

Таким чином, загальний правовий статус органу державної влади характеризує його положення в системі інших державних органів, його призначення в державному механізмі. Галузевий правовий статус визначає його становище в конкретному виді (галузі) правовідносин. Спеціальний – призначений для ідентифікації відповідного органу державної влади в якості суб'єкта конкретних правовідносин у визначений проміжок часу з конкретним суб'єктом (другою стороною) [10, с. 40].

У зв'язку з чим, загальний адміністративно-правовий статус Національної поліції, визначає становище поліції в системі органів публічної влади в цілому, так і в системі центральних органів виконавчої влади. Галузевий адміністративно-правовий статус Національної поліції характеризує правове положення поліції в певних правовідносинах (наприклад, як суб'єкта забезпечення публічного порядку та безпеки, як суб'єкта реалізації державної політики у визначених сферах тощо).

Особливості адміністративно-правового статусу Національної поліції також визначаються сферою її державного управлінського впливу яка пов'язана з основними завданнями поліції, а саме:

1) реалізація державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримки публічної безпеки та порядку;

2) внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у зазначених сферах;

3) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Висновки. Отже, проаналізувавши думки вчених, можна дати визначення правовому статусу як комплексній категорії з чіткою структурою, яка регулює взаємовідносини суб'єктів між собою, встановлюючи принципи та характер взаємодії суб'єктів суспільних відносин, та встановлює місце кожного суб'єкта, шляхом регулювання їх гарантій, прав та обов'язків, встановлює ступінь взаємодії між державою, суспільство та певною особою, забезпечуючи таким чином життєдіяльність соціального середовища в цілому.

Адміністративно-правовий статус Національної поліції можна визначити як загальнотеоретичну категорію, яка характеризує певне положення цього правоохоронного органу в державі. Досліджуючи адміністративно-правовий статус Національної поліції, необхідно підкреслити, що він обумовлений сферою суспільних відносин, пов'язаної з охороною і захистом прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, інтересів держави, встановленого громадського порядку управління, профілактики та попередження правопорушень тощо.

Чим докладніше та змістовно визначено адміністративно-правовий статус Національної поліції, тим ефективніше буде реалізовуватися її соціальне призначення у державі. Адже, з одного боку адміністративно-правовий статус є важливою гарантією здійснення поліцією свого функціонального призначення, з іншого – засобом, який обмежує її владні повноваження. Адміністративно-правовий статус Національної поліції є важливою юридичною гарантією якісного та ефективного здійснення цим органом його призначення в суспільстві та в системі органів публічної влади.

Адміністративно-правовий статус Національної поліції, як суб'єкта реалізації реформ включає в себе мету, завдання та функції поліції у цій сфері, структурно-організаційний елемент, який розкриває систему та структуру органів та підрозділів, які реалізують реформи, їх взаємодія, підконтрольність та підзвітність з цих питань. Компетенційний елемент характеризує повноваження поліції з питань впровадження реформ, її обов'язки з виконання заходів реформ, предмети видання служб та підрозділів по втіленню запланованого тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Административное право Украины : учеб. / под общ. ред. С.В. Кивалова. Харьков, 2004 с. 268.
2. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. Київ, 2011. с. 284.
3. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ, 2007. с. 368.
4. Федевич О. М. Адміністративно-правовий статус Державного агентства України з управління зоною відчуження : дис. ... к.ю.н.: 12.00.07. Київ, 2012.

5. Бандурка О. О. Державна податкова служба в Україні: система, правовий статус, модернізація / О. О. Бандурка. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 234 с.
6. Головін А.П. Адміністративно-правове регулювання діяльності міліції громадської безпеки : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / А.П. Головін ; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2004. – 20 с.
7. Катрич Д.К. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України: поняття та зміст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія Право*. Випуск 36. Том 2, 2016. с. 31-35.
8. Шестаков С. В. Адміністративно-правовий статус працівника міліції : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.07 / Шестаков Сергій Володимирович. – Х., 2003. – 205 с.
9. Василенко В. М. Адміністративно-правовий статус працівників ветеринарної міліції : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.07 / Василенко Віктор Михайлович. – Х., 2009. – 184 с.
10. Батраченко О.В. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки та порядку. дис. ... кан-та юрид. наук. 12.00.07, Суми, 2017. 218 с.